

Green Deal

INZAMELING TEXTIEL

Resultaten en bevindingen verduurzaming textielketen

2012-2015

Juni 2016

AUTEUR: Hielke van den Brink
Vereniging Herwinning Textiel

OPDRACHTGEVER: Gezamenlijk product van
de ondertekenaars van de
Green Deal Textielinzameling

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De textielketen in vogelvlucht	4
Waarom de textielketen sluiten?	7
Evaluatie Green Deal Textielinzameling	10
Bottlenecks in de keten	11
Horizon 2020, voorgestelde stappen	16
Literatuurlijst	18

Opgesteld in samenwerking met:

Lejeune Association Management

Laan van Nieuw Oost-Indië 131

2593 BM Den Haag

Telefoon: 070 - 360 38 37

Fax: 070 - 363 63 48

E-mail: mail@lejeune.nl

Inleiding

Deze notitie doet verslag van de inspanningen van de partners in de Green Deal Textielinzameling. Deze notitie dient als evaluatie van de Green Deal en geeft de gedeelde visie weer van de Green Deal partners over verduurzaming van de textielketen in de toekomst, met 2020 als horizon.

In 2012 constateerden de verschillende partijen¹ in de textielketen dat deze keten onvoldoende duurzaam was. Bijna 2/3e van alle huishoudelijke textiel dat in Nederland werd afgedankt verdween in het restafval, om vervolgens verbrand te worden. Zonde, want textiel is goed opnieuw te gebruiken. Daarom sloten deze partijen de Green Deal Textielinzameling met als doelstelling om samen te realiseren dat er eind 2015 50% minder textiel in het restafval zat ten opzichte van 2012.² 2015 is inmiddels verstreken. De Green Deal Textielinzameling heeft haar hoofddoel helaas niet bereikt.

De notitie begint met een uiteenzetting van de textielketen, met nadruk op het inzameling en recycling deel ervan. Vervolgens wordt stilgestaan bij de redenen waarom verduurzaming van deze keten hard nodig is. Daarna zal uitgelegd worden welke stappen er gezet zijn tijdens de periode van de Green Deal en waarom het uiteindelijk niet gelukt is om de doelstelling voor meer textielinzameling te realiseren. Afgesloten zal worden met een door ketenpartijen gedeelde opvatting op basis van de resultaten en bevindingen over de agenda voor ketenverduurzaming, met 2020 als horizon.

¹ Ministerie van Economische zaken, landbouw en Innovatie, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Vereniging Herwinning Textiel, Koninklijke Vereniging voor Afval- Reinigingsmanagement, Branchevereniging Kringloopbedrijven Nederland, Stichting Humana, Vereniging in Grootwinkelbedrijven in Textiel, MODINT, CWB MITEX, Stichting Milieu Centraal, Henri Vernooij & Zoon BV, Vereniging Importeurs Verre Oosten, Stichting Kledinginzameling Charitatieve Instellingen, Leger des Heils Reshare BV en Wieland Textiles BV.

² B142 Green Deal Duurzame Inzameling Textiel, 2012
<http://www.greendeals.nl/wp-content/uploads/2015/06/GD142-samenvatting-Duurzame-Inzameling-Textiel.pdf>

De textielketen in vogelvlucht

De textielketen overspant de gehele wereld. Belangrijkste kledingvezels zijn vooral katoen en ook wol voor wat betreft de natuurlijke vezels van agrarische oorsprong (katoenplantages en schapen) en vooral polyester en ook nylon, acryl en elastaan op aardoliebasis.³ Een relevante categorie daartussen zijn de half-synthetische viscoses op basis van cellulosepulp uit hout. De vezelproductie vindt hoofdzakelijk buiten Europa plaats.⁴ De ontwerpstep in de keten vindt plaats in de ontwerpafdelingen van de grote textielondernemingen die in Europa en Noord-Amerika actief zijn. Zij plaatsen vervolgens orders bij textiel-fabrieken en naaiateliers. De voornaamste productielanden voor Nederland zijn China, Turkije, India en Bangladesh. De directe relatie tussen de merken en productieketen betreft veelal de naaiateliers en veel minder de textielfabrieken waar garen en doek wordt gemaakt.

Ook wordt er op grote schaal gebruik gemaakt van tussenhandel waardoor de eindverkoper vrijwel los staat van de productieschakels.

Nederlandse groothandels en winkelketens importeren het textiel en verkopen het aan Nederlandse consumenten en bedrijven.⁵ Deze gebruikers danken het textiel na gebruik uiteindelijk af.

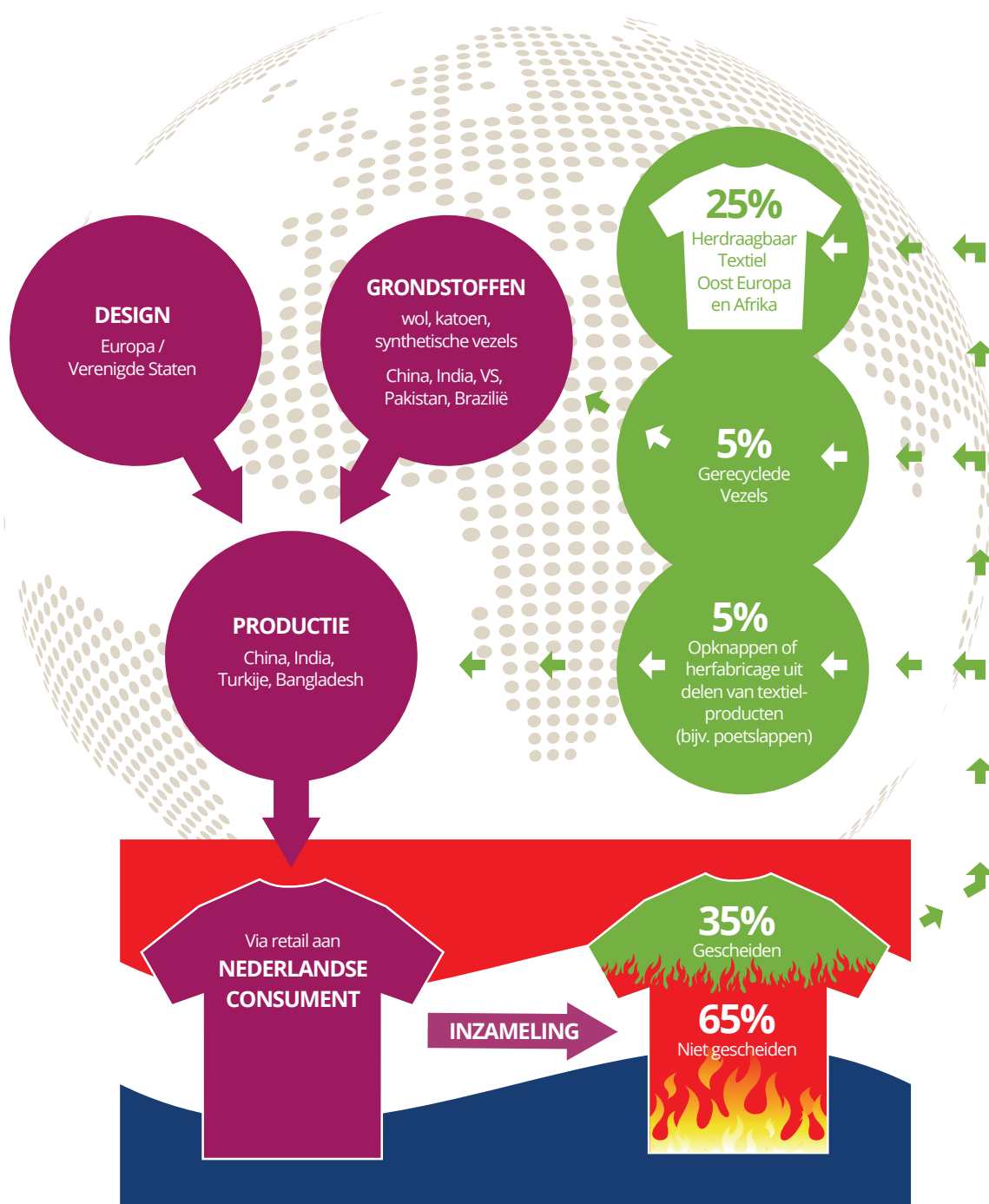
Het textiel dat door charitatieve en commerciële inzamelaars wordt ingezameld, wordt op kwaliteit gesorteerd en blijft maar voor een klein deel in Nederland. Het grootste deel van het textiel vindt een tweede leven als kledingstuk in Afrika of Oost-Europa. Ingezameld textiel dat niet geschikt is om opnieuw te gebruiken wordt vermaakt tot poetslap of gerecycled (vervezeld) tot een vezel.

³ **World apparel fibre consumption survey** Food and Agriculture Organization of the United Nations and International cotton advisory committee (Washington 2013) 2.

⁴ **Leading cotton producing countries worldwide in 2014/2015 (in 1,000 metric tons), 2016**. Geraadpleegd op 3 juni 2016, <http://www.statista.com/statistics/263055/cotton-production-worldwide-by-top-countries/> C. Purvis, **Polyester Fibres and Textiles: conflict or cooperation?** Shanghai 2010, <http://www.cirfs.org/Portals/0/SHANGHAI%202010.pdf> 7.

⁵ Informatie MODINT en Vereniging Grootwinkelbedrijven Textiel.

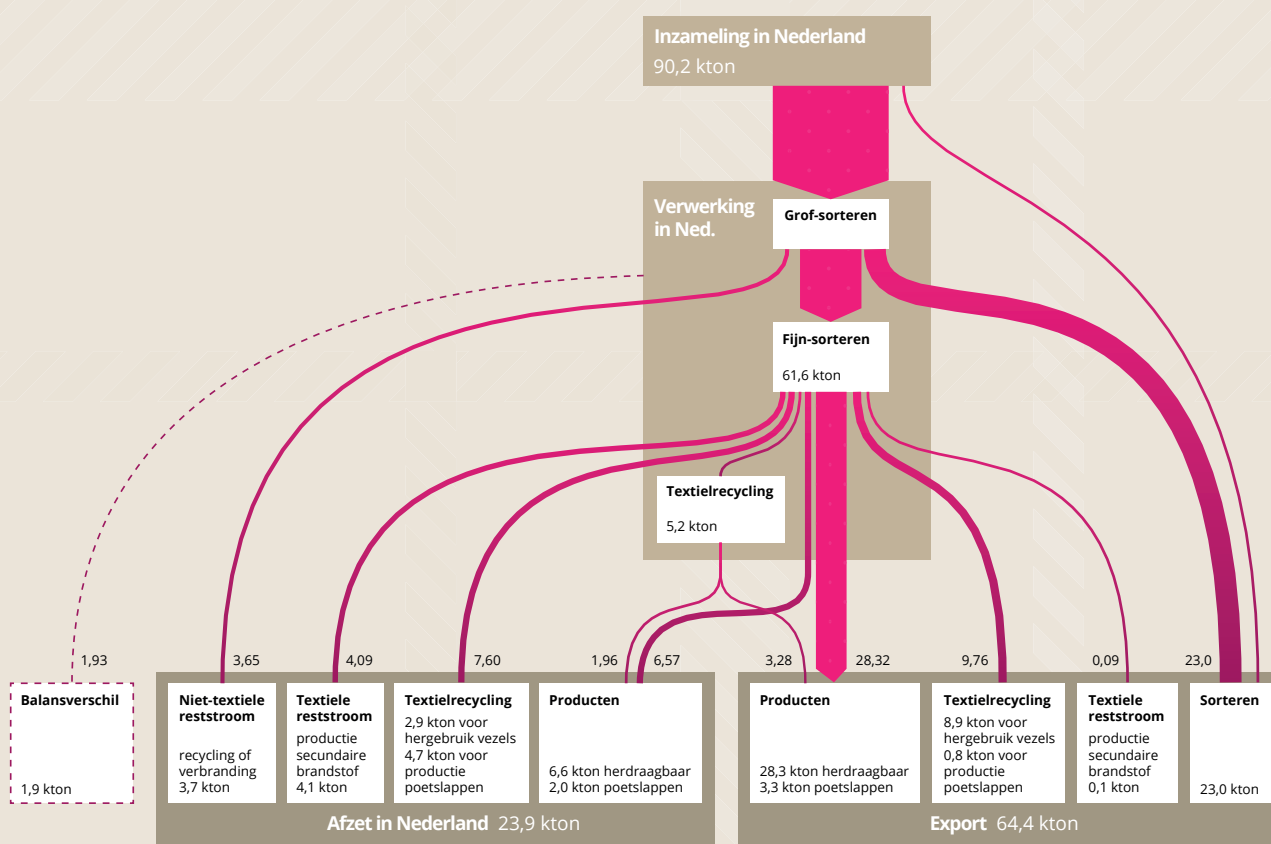
⁶ **Massabalans van in Nederland ingezameld en geïmporteerd Textiel. Wat is het risico op verplaatsing milieudruk bij meer textielinzameling?** FFact (Delft 2014) 11.

Bovenstaande illustratie geeft aan hoe de grondstofketen voor het in Nederland op de markt gebracht textiel in elkaar steekt en welke rollen recycling en hergebruik daarin spelen. De percentages in de illustratie zijn toegevoegd om een weergave te geven van de Nederlandse situatie in 2012.

Wat direct opvalt is dat 65% van het textiel dat in Nederland wordt afgedankt, uiteindelijk verbrand wordt. De keten is daarmee nog grotendeels lineair te noemen. Textielproducten worden nog altijd geproduceerd door gebruik te maken van primaire grondstoffen die bij afdanking niet terug in de keten komen maar verloren gaan.

Verwerking van in Nederland gescheiden ingezameld textiel in 2012 ⁷

Bovenstaande illustratie verduidelijkt de afzet van in Nederland ingezameld textiel.

⁷ Bron: Massabalans van in Nederland ingezameld en geïmporteerd Textiel, Wat is het risico op verplaatsing milieudruk bij meer textielinzameling? Ffact (Delft 2014) 11

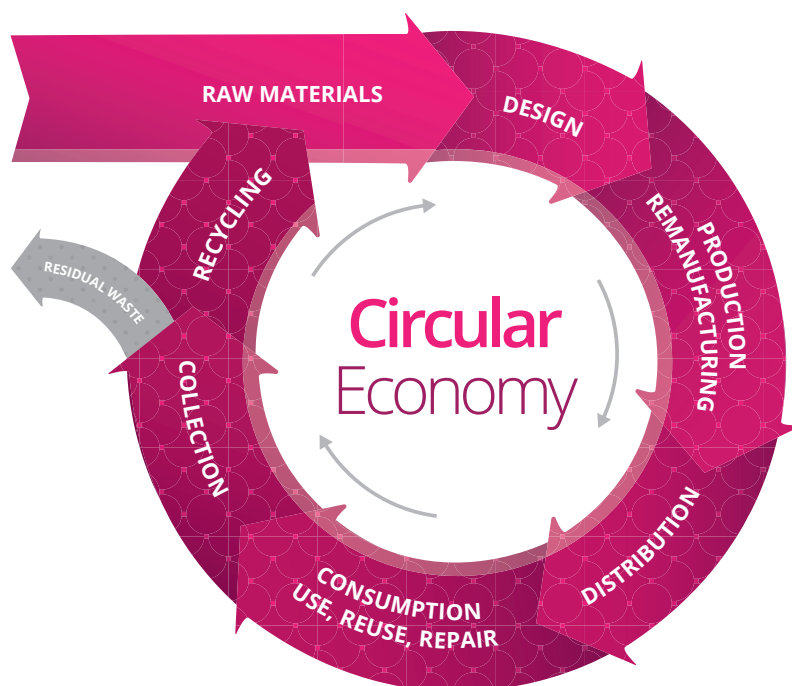
Waarom de textielketen sluiten?

Een circulaire economie is een economisch systeem dat de herbruikbaarheid van producten en materialen en het behoud van natuurlijke hulpbronnen als uitgangspunten neemt en waardecreatie in iedere schakel van het systeem nastreeft. In een circulaire economie zijn kringlopen gesloten en ketens optimaal ingericht.

Afval en emissies bestaan niet meer, afwenteling op mens en milieu wordt voorkomen en van het opraken van grondstoffen of het uitputten van de aarde is geen sprake meer.⁸ Dit gedachtegoed kent

een breed politiek en maatschappelijk draagvlak, ook onder de partners van de Green Deal Textielinzameling.

De textielketen omvormen van een lineaire naar een circulaire keten is van maatschappelijk belang vanwege de beoogde positieve gevolgen voor het milieu en de economie. Voor het verduurzamen van de textielketen hebben de ondertekenaars van de Green Deal inzameling, hergebruik en recycling als uitgangspunt genomen.

Verminderen van de milieudruk van de textielketen

De milieudruk van textiel is substantieel voor wat betreft energieverbruik, klimaatproblematiek, landgebruik, biodiversiteit, watergebruik in 'droge' regio's, pesticiden, aardolieverbruik en chemische verontreiniging van met name afvalwater.

De rechartabel illustreert de milieudruk van de belangrijkste textiele vezels per kilogram stof (vezeldoek). Dus inclusief weven/breien en verven. Niet inbegrepen zijn de gevolgen van het confectioneren van de stoffen tot kledingstukken.

De impact van de inzet van gerecycled katoen is ter vergelijking ook in de tabel⁹ opgenomen:

	kg CO ₂ /kg vezeldoek	MJ energie/kg vezeldoek
Katoen	13,0	177
Wol	30,1	242
Polyester	12,4	281
Polyamide	19,9	331
Viscose	12,1	220
Rec. katoen	9,8	113,6

Milieu-impact

Rijkswaterstaat heeft op verzoek van de Green Deal partners een schatting gemaakt welke milieuvordelen het reduceren van de hoeveelheid textiel in het restafval met 50% heeft.

	Milieuvoordeel in huidige situatie	Milieuvoordeel als 50% minder textiel in restafval zou belanden	Vershil huidige situatie en 50% minder textiel in restafval
CO ₂ (1000 kg)	1531	2659	1128 + 74%
Energie (1000 TJ)	16534	27974	11440 + 69%
Water (1000 m ³)	300	539	239 + 80%

Economisch-maatschappelijk potentieel verduurzamen textielketen

Het potentiële positieve economische effect van het sluiten van de keten verschilt per deel van de keten. De potentiële economische voordelen voor de productieschakel in de keten zit met name in de beschikbaarheid van grondstoffen. Wanneer grondstoffen langer in de keten blijven, omdat meer

gerecyclede vezels ingezet worden, vergroot dat de beschikbaarheid van grondstoffen om nieuwe textielproducten te maken. Dit zou de afhankelijkheid van producenten van primaire grondstoffen en grondstofmarkten, die zich veelal buiten Europa bevinden, kunnen verkleinen.

De potentiële economisch-maatschappelijke effecten van een circulaire textielketen voor het consumptie-, inzamel- en recyclede deel van de keten zitten in een veranderende markt, zowel aan de vraag als de aanbodkant. Meer beschikbaarheid en acceptatie van herdraagbaar textiel (re-use) maakt dat hergebruik meer plaatsvindt, via bijvoorbeeld kringloopwinkels, vintage winkels, online veilingssites, giften en ruilhandel. Het sluiten van de textielketen impliceert dat er veel meer textiel gescheiden ingezameld en gerecycled zal worden. Dit bevordert mogelijk de positie van de inzamel- en recyclingketen. Daarnaast zal er minder textiel afgevoerd worden als huishoudelijk afval en verbrand worden. Omdat verbranden van textiel meestal duurder is dan recycleren, zullen de verwerkingskosten voor de maatschappij van afgedankt textiel afnemen. Het kan zijn dat het sluiten van de textielketen een zeker verdringingseffect heeft op de markt voor de verkoop van nieuw textiel. Dit zou mogelijk kunnen leiden tot omzetverlies.

In 2013 heeft CE Delft¹⁰ de positieve maatschappelijke economische effecten van onder meer textielrecycling (van 31% recycling (incl hergebruik) naar 50% recycling) voor het inzamel- en recyclede deel van de keten berekend.

Voor textiel hebben de onderzoekers berekend dat het de maatschappij €70 miljoen kost om naar 50% hergebruik/recycling te gaan. Deze kosten zijn meerkosten op het gebied van inzamelingslogistiek (extra containers, vrachtwagens, etc.). Doordat textiel een positieve waarde op de wereldmarkt heeft en verbrandingskosten vermeden worden dalen de maatschappelijke kosten om het textiel te verwerken met €323 miljoen. Volgens de berekeningen resteert een positief financieel rendement van €253 miljoen wanneer 50% van het in Nederland afgedankte textiel gescheiden ingezameld en verwerkt wordt. De onderzoekers doen geen uitspraak over aan wie dit financieel rendement ten goede komt, men benoemt het totale rendement voor de Nederlandse maatschappij.¹¹ Voor de volledigheid moet opgemerkt worden dat de onderzoekers uitgegaan zijn van marktcijfers uit 2010. De afzetsprijzen voor herwonnen textiel fluctueren sterk.¹² Het potentiële financiële rendement kan daarmee onder druk komen te staan. De onderzoekers hebben ook het effect op de werkgelegenheid berekend. Per kiloton extra ingezameld textiel wordt 6,6 FTE aan extra werkgelegenheid gecreëerd.¹³

9 Informatie Milieu Centraal 2016

10 G.E.A. Warringa, S.M. de Bruyn en M.M. Bijleveld, *Inzetten op meer recycling: een maatschappelijke kosten-batenanalyse* (Delft 2013).

11 Inzetten op meer recycling 7-8, 12 en 32.

12 Textiles market situation report spring 2016 WRAP (Banbury 2016) 15-16.

13 Inzetten op meer recycling 24.

Evaluatie Green Deal Textielinzameling

Waarom zijn de ketenpartners er niet in geslaagd de doelen van de Green Deal Textielinzameling te behalen?

Met het einddoel van 50% minder textiel in het restafval als stip op de horizon zijn de Green Deal partners, ondersteund door Rijkswaterstaat, in 2012 van start gegaan met het uitwerken van een aantal concrete acties. In separate werkgroepen zijn plannen opgezet voor een communicatiecampagne richting burgers, het optimaliseren van de inzamelinfrastructuur en het vaststellen en oplossen van een mogelijk financieel tekort in de keten (ketendeficit).

Als tussenproducten zijn de volgende resultaten behaald:

- Een door Ernst&Young uitgevoerd onderzoek naar de standaard verwerkingskosten van textiel.
- Een door FFact uitgevoerd onderzoek naar de fysieke textielstromen in de recyclingbranche en de kwaliteit van verwerking in het buitenland;
- Een scheidingsregel, “wat mag wel en wat mag niet in de textielcontainer?” en communicatie daarover naar gemeenten;
- Een communicatieplan gericht op de consument.

Het tonen van werkelijk commitment van de onder-tekenaars van de Green Deal bleef echter uit toen de plannen gezamenlijk uitgevoerd zouden gaan worden. Belangrijkste struikelblok was daarbij het ketendeficit, één van de bottlenecks in de keten die verduurzaming belemmeren. Hierdoor stokte de uitvoering van het communicatieplan en richtten de gesprekken zich met name op het oplossen van dit struikelblok. De verschillende bottlenecks worden in de volgende paragraaf besproken.

Opgemerkt moet worden dat hoewel de overleggen en tussenproducten niet hebben geleid tot gezamenlijke acties, de verschillende partijen er individueel wel mee aan de slag zijn gegaan. Voorbeeld hiervan is dat de scheidingsregel op eigen wijze door inzamelaars gecommuniceerd wordt. Daarnaast hebben de Green Deal partijen beter inzicht gekregen in de keten en elkaars mogelijkheden en belemmeringen. De volgende paragraaf met een duidelijk overzicht van bottlenecks in de keten is een voorbeeld van deze inzichten.

Bottlenecks in de keten

De ketenpartijen zijn het erover eens dat er verschillende bottlenecks in de textielketen zitten die verdere verduurzaming en totstandkoming van een circulaire keten blokkeren.

Lage kwaliteit gerecycled materiaal en ontbreken “design for recycling”

Textiel dat niet geschikt is voor producthergebruik, maar wel voor materiaalhergebruik, wordt nu veelal voor laagwaardige toepassingen gebruikt, zoals poetslappen, vilt, vullingen voor autostoelen of isolatiemateriaal.

De mechanische recycling via het vervezelproces is het meest succesvol voor hoogwaardige toepassing als alle textiel in een te vervezelen partij dezelfde vezelsamenstelling en textielstructuur heeft en vrij is van niet textiele elementen (knopen, ritsen etc). Voor de recycling van beide hoofdgroepen vezels, natuurlijke en synthetische vezels, geldt dat een schone inputstroom, van gelijke samenstelling, noodzakelijk is voor hoogwaardige recycling. Daarvoor is de uitsortering van het ingezamelde materiaal noodzakelijk.

De technische samenstelling van de producten is van even groot belang voor hoogwaardige recycling. De samenstelling van nieuwe textielproducten is op dit moment dusdanig dat hoogwaardige recycling,

bijvoorbeeld als grondstof voor nieuwe kleding, lastig is. Geweven doekstructuur, de aanwezigheid van lycra, toegepaste finishes en coatings, getwijnde garens, accessoires en flock (diverse lagen van verschillend materiaal) maken allemaal dat recycling lastiger is en daarmee het uiteindelijke recyclingproduct laagwaardiger. In toenemende mate zijn in kleding kunststofvezels toegepast of verwerkt, bijvoorbeeld polyester. Er zijn verschillende manieren om deze kunststofvezels te recyclen tot volledig nieuwe vezels, bijvoorbeeld extrusie (opsmelten en opnieuw draden ‘trekken’) en chemische recycling (oplossen en opnieuw samenstellen). Deze recyclingtechnieken vereisen echter een dusdanig schone inputstroom, dat de toepassing van deze technieken nog niet wijdverspreid is.¹⁴

Willen secundaire grondstoffen een reëel substitoot zijn voor primaire grondstoffen, dan zal de prijs/kwaliteit verhouding van deze secundaire grondstoffen aantrekkelijk moeten zijn. Dat is nu nog onvoldoende het geval omdat sorteren van ingezameld textiel nog grotendeels handmatig gebeurt. Ieder textielproduct wordt afzonderlijk door een medewerker op kwaliteit beoordeeld. Dit is relatief kostbaar. Het is voor sorteerbe-drijven nog niet lonend om de voor materiaalhergebruik bestemde producten verder uit te sorteren en goed

¹⁴ Anton Luiken, *Textielrecycling een overzicht* (Wierden 2015), 9-12, 17-18, 20 en 22.

voor te bereiden voor inzet in de recyclingindustrie. Daarnaast zijn de hoogwaardige recyclingtechnieken nog onvoldoende ontwikkeld of hebben nog onvoldoende capaciteit om een marktpositie te verwerven.

Mogelijk marktfalen bij meer verduurzaming: ketendeficit

Inzamelaars, kringloopbedrijven en sorteerders onderscheiden “bovensoorten” en “ondersoorten”. Bovensoorten zijn textielproducten die op de markt rendabel zijn, meestal omdat zij geschikt zijn voor producthergebruik. Ondersoorten zijn textielproducten die geschikt zijn voor, laagwaardiger, materiaalhergebruik. De ondersoorten kosten per saldo geld om te verwerken, omdat de afzetprijs de verwerkingskosten niet dekt. Dit heeft te maken met de in de voorgaande alinea beschreven problemen met het opnieuw geschikt maken en inzetten van gerecyclede vezels voor hoogwaardige textieltoepassingen. Bovensoorten vormen daarom de kurk waarop het bedrijfsmodel van de recyclingketen drijft.

Onderzoeksbureau Eureco heeft in 2009 vastgesteld en sorteeranalyses in opdracht van Rijkswaterstaat in 2012 bevestigen dit, dat het textiel dat in het restafval belandt voor 35% geschikt is voor

producthergebruik, voor 30% voor recycling en 35% ongeschikt voor recycling.¹⁵ Burgers doen vooral hun textiel dat nog mooi en gaaf is in de daarvoor bestemde inzamelcontainers, maar gooien het versleten textiel in het restafval.¹⁶

Waar de verhouding “bovensoorten”/ “ondersoorten” voorheen ongeveer 65%/35% was, zal deze verhouding naar verwachting opschuiven naar 50%/50% als er meer textiel gescheiden ingezameld wordt. Marktpartijen, textielinzamelaars, kringloopbedrijven en sorteerders, zijn daarom terughoudend in het investeren in het stimuleren van meer inzameling omdat de kans groot is dat zij dan bij een tegenvallende afzetmarkt niet langer kostendekkend kunnen zijn. Zij vrezen dat de gemiddelde verkoopprijs lager wordt dan de gemiddelde kosten, waarbij sprake zou zijn van een zogenoemd “ketendeficit”. Dit “ketendeficit” manifesteert zich in de recyclingketen. Het ketendeficit is ook een gevolg van het gebrek aan aandacht voor recycling in de ontwerpstap en in de productiestap van de keten.

¹⁵ *Kwaliteit van textiel in het huishoudelijk restafval* EURECO (Terschuur 2010) 11. *Samenstelling van het huishoudelijk restafval- sorteeranalyse 2012* Rijkswaterstaat (Utrecht 2013) 20.

¹⁶ Martin Schalkwijk en Sibolt Mulder *Kansen voor Textielinzameling* (Amsterdam 2012) 9.

De Green Deal partijen hebben op basis van onderzoek van Ernst & Young naar de verwerkingskosten van inzamelaars en sorteerders een aantal scenario's doorgerekend. Deze scenario's staan in de tabel op de volgende pagina weergegeven. Met deze 5 scenario's is gekeken wat het effect zou zijn van

meer textielinzameling, een verschuiving van de verhouding boven- en ondersoorten en een inzakkende afzetmarkt. Er is vastgesteld dat het optreden van een ketendeficit een reëel scenario is bij meer textielinzameling of een inzakkende marktprijs.

	Huidige situatie	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4- Slechte markt in huidige marktsituatie	Scenario 5- Slechte markt met meer inzameling
Percentage minder textiel in restafval	0%	50%	50%	10%	0%	50%
Ingezamelde hoeveelheid textiel (miljoen kg)	90	163	163	105	90	163
Textiel in restafval (miljoen kg)	145	73	73	131	145	73
Verhouding						
Bovensoorten	63%	40%	50%	57%	63%	50%
Ondersoorten	37%	60%	50%	43%	37%	50%
Totale gemiddelde verkoopprijs per kilo	€ 0.79	€ 0.55	€ 0.66	€ 0.73	€ 0.65	€ 0.53
Ketenopbrengst / ketendeficit (miljoen euro)	€ 5.77	€ 29.58-	€ 12.19-	€ 0.01-	€ 7.34-	€ 33.31-

Doordat ontwerpers en producenten voorslagnog weinig gerecyclede vezels inzetten voor hun producten kunnen de inzamelaars en sorteerders aan de achterkant van de keten hun textiel geschikt voor materiaalhergebruik niet kostendekkend kwijt.

Kennis over en gemak van textielinzameling bij burgers

Op verzoek van de Green Deal partners en in opdracht van het Ministerie van I&M, heeft TNS-NIPO met medewerking van Milieu Centraal in 2012 onderzoek gedaan naar de kennis, houding en gedrag van consumenten met betrekking tot gescheiden textielinzameling.

Zij concluderen dat er een groot gebrek is aan kennis over mogelijkheden tot textielrecycling. Er bestaan tegenstrijdige ideeën over wat wel en niet ingeleverd mag worden, mede door de gemengde boodschappen die de verschillende belanghebbers uitzenden. Men weet niet zeker wat er gebeurt met het gescheiden materiaal en lang niet altijd is bekend waar men oud textiel aan kan bieden.¹⁷ Inzamelaars en sorteerders rapporteren dat de hoeveelheid productvreemde niet-textiele vervuiling in textielcontainers toeneemt.¹⁸ Het is mogelijk dat dit samenhangt met onvoldoende kennis bij burgers, waardoor men geneigd is voor het gemak voor de vuilnisbak te kiezen, maar dit is

in het TNS-NIPO rapport niet aan de orde gekomen.

Textiel dient brongescheiden ingezameld te worden wil het ingezamelde textiel een positieve economische waarde hebben. Dit vereist logischerwijs dat er een inzamelingsinfrastructuur is die er voor zorgt dat burgers die van hun textiel af willen, dat ook gemakkelijk kunnen doen. In vergelijking met stromen met een groot volume zoals glas en papier zijn er voor textiel in de meeste gemeenten relatief weinig inzamelpunten per burger. 13% van de burgers weten onvoldoende waar zij met hun textiel terecht kunnen of het kost hen teveel moeite om de kleding naar een container of kringloopwinkel te brengen.¹⁹ Met name in stedelijke gebieden wordt relatief veel textiel in het restafval gegooid.²⁰

Geen noodzaak of aanleiding om te investeren in ketenverduurzaming

In de afgelopen paragrafen zijn de belangrijkste bottlenecks in de textielketen besproken. Er wordt in Nederland te weinig textiel gescheiden ingezameld. De inzamelresultaten zouden verhoogd kunnen worden door de infrastructuur te verbeteren en door het kennisniveau bij burgers te verhogen over de mogelijkheden van hergebruik en recycling van textiel. Investerings in communicatie en inzamelmiddelen zijn nodig om meer textiel in de keten te houden.

¹⁷ Kansen voor textielinzameling 1.

¹⁸ Pieter van den Brand, 'Nieuwe kansen voor textiel', *GRAM* (December 2015) 14-16, aldaar 14.

¹⁹ Kansen voor textielinzameling 9.

²⁰ *Kwaliteit van textiel in het huishoudelijk restafval* 5.

Alle partijen in de keten zijn aan het zoeken naar hun rol en toegevoegde waarde in een “nieuwe, meer circulaire” textielketen, waarin meer textiel zou worden ingezameld en opnieuw gebruikt. Dit toekomstbeeld en de weg er naar toe gaat gepaard met veel (financiële) onzekerheden. Er is echter geen enkele partij die onder de huidige marktomstandigheden bereid en in staat is om deze risico's te dragen.

De textielinzamelaars, kringloopbedrijven en –sorteerders lopen een reëel risico om in een ketendeficitsituatie terecht te komen als er meer ondersoorten ingezameld worden of als de afzetsprijzen inzakken. Zij zijn daarom niet bereid of hebben geen financiële ruimte om geld te steken in een verandering die mogelijk hun voortbestaan in gevaar brengt. Textiel enkel geschikt voor recyclingtoepassingen levert nog te weinig op op de wereldmarkt. Hierdoor kon binnen het kader van de Green Deal ook geen overeenstemming worden bereikt over een nationale communicatieaanpak richting burgers over de scheidingsregel voor textiel.

Gemeenten hebben zich in het programma Van Afval naar Grondstof (VANG) gecommitteerd aan 75% inzameling in 2020 van al het afval dat vrijkomt bij Nederlandse huishoudens. Deze doelstelling is echter niet gespecificeerd per stroom. Gemeenten hebben zelf de vrijheid om te bepalen op welke stromen zij gaan inzetten om deze doelstelling te

behalen. Het beleid van de rijksoverheid voor textiel sluit aan op de lijn van VANG en het Landelijk Afvalbeheerplan³ (LAP3). Er is geen specifieke doelstelling voor textiel vastgesteld.²¹

Importeurs en retailorganisaties van nieuw textiel, Modint, INRetail en VGT, hebben hun ambitie voor verduurzaming van de keten beschreven in een Plan van Aanpak. Met dit plan van aanpak stellen zij een aantal langetermijndoelstellingen op sociaal en milieu gebied. De focus ligt daarbij op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden in de landen waar het textiel geproduceerd wordt, maar er is ook aandacht voor het verminderen van de milieu impact door duurzaam grondstofgebruik en circulaire economie. Zij geven aan dat voor de realisatie van de doelstellingen de samenwerking van hun leden (de retail- en inkooporganisaties) en internationale samenwerking nodig is. Deze aanpak voorziet niet in investeringen in het verbeteren van de textielinzameling in Nederland.²²

²¹ Uitvoeringsprogramma VANG- huishoudelijk afval Rijksoverheid, NVRD en VNG (2014) 11.

²² Plan van aanpak verduurzaming nederlandse textiele en kledingsector 1.0 MODINT, INRetail en Vereniging van Grootwinkelbedrijven in Textiel (2013).

Horizon 2020 voorgestelde stappen

Wensbeeld

De bij de Green Deal betrokken ketenpartijen hebben begin 2015 een ideaalbeeld uitgesproken voor 2030, tien jaar later dan de horizon van deze notitie. Dit ideaalbeeld is een gesloten keten:

In 2030 gebruiken textielproducenten op grote schaal gerecycled materiaal als grondstof. Secundair materiaal heeft dezelfde prijs/kwaliteit verhouding en beschikbaarheid als primair materiaal. Bij de productie houden zij rekening met de afvalfase van de keten door textielproducten zo te ontwerpen dat ze eenvoudig te recyclen zijn; design for recycling. Wat betreft de afvalkant is het ideaalbeeld een maximaal recyclingpercentage. De burger heeft wat gescheiden inzameling betreft dezelfde reflex als met glas: textiel wordt niet in de vuilnisbak gegooid maar apart ingeleverd. Het ingezameld textiel wordt vervolgens zo hoogwaardig mogelijk ingezet voor productthergebruik of in de productieketen.

Ketenpartijen verwachten niet dat marktverhoudingen dusdanig zullen veranderen dat schakels in de textielketen op eigen kracht de noodzakelijke veranderingen zullen realiseren om dit ideaalbeeld waar te maken. Zij zien een aantal oplossingsrichtingen om op termijn te komen tot ketenverduurzaming.

Oplossing keten voor tegengaan (tijdelijk) marktfalen

Een potentieel ketendeficit staat marktgedreven verduurzaming in de weg. De ketenpartijen zijn van mening dat nog vóór 2020 een flinke stap gemaakt kan worden als er incentives zijn voor partijen in de keten om te investeren in inzamelingsinfrastructuur en communicatie richting de burger. Over wie de financiële lasten van deze incentive zou moeten dragen, zijn partijen het oneens.

Transparantie over goederenstromen en financiële verhoudingen van afgedankt textiel zijn een voorwaarde voor het tot stand komen en slagen van een dergelijke oplossing. Partijen die zich committeren aan een systeem dat (tijdelijk) marktfalen tegengaat zullen deze transparantie eisen om er zeker van te zijn dat het incentive juist ingezet wordt. Denk daarbij bijvoorbeeld aan gemeenten, die als belangrijke actor in de textielketen door hun manier van aanbesteden invloed uit kunnen oefenen op het verhogen van inzamelresultaten van afdankt textiel. Er bestaat op dit moment nog geen onafhankelijke monitoringssystematiek van goederenstromen en marktprijzen.

Innovatieagenda

Er kan geen sprake zijn van het werkelijk verduurzamen van de inzamel- en recyclingketen als er geen markt is voor de grondstoffen die worden teruggewonnen. Ketenpartijen zijn van mening dat innovatie op de lange termijn kan zorgen voor een door de markt gedragen verduurzaming van de textielketen waarbij de inzet van gerecyclede vezels een marktgedreven keuze wordt voor kledingproducenten.

Partijen zijn van mening dat die innovatiekansen in Nederland vooral liggen op het gebied van sorteringstechnieken en systemen, als kenniscentrum voor recycling en op het gebied van design for recycling.

De consument als belangrijke kracht voor verduurzaming textielketen

Marktpartijen en overheden hebben een doorslaggevende rol bij de totstandkoming van ketenverduurzaming. Modeontwerpers, -producenten en retailers hebben invloed door keuze voor de grondstoffen die ze inzetten, de producten die ze maken en de vermarkting ervan. Inzamelaars en recyclers via inzamellogistiek en communicatie over welke textielproducten een tweede leven kunnen krijgen. En regionale en nationale overheden door de randvoorwaarden voor het handelen van deze marktpartijen. De consument is echter uiteindelijk de spil in ketenverduurzaming. De consument bepaalt wat verkocht wordt en daarmee welke textielproducten er de keten in komen. Ook bepaalt de consument zelf wat hij met het afgedankt textiel doet.

Ketenpartijen zijn van mening dat de stem van consumenten te weinig een platform krijgt in gesprekken over verduurzaming van de textielketen. Textielverduurzaming dient in 2020 niet óver consumentengedrag te gaan, maar vooral ook mét consumenten uitgevoerd te worden.

Literatuurlijst

B142 Green Deal Duurzame Inzameling Textiel, 2012, <http://www.greendeals.nl/wp-content/uploads/2015/06/GD142-samenvatting-Duurzame-Inzameling-Textiel.pdf>

Brand, Pieter van den, 'Nieuwe kansen voor textiel', *GRAM* (December 2015) 14-16.

Kwaliteit van textiel in het huishoudelijk restafval EURECO (Terschuur 2010).

Leading cotton producing countries worldwide in 2014/2015 (in 1,000 metric tons), 2016, geraadpleegd op 3 juni 2016, <http://www.statista.com/statistics/263055/cotton-production-worldwide-by-top-countries/>

Luiken, Anton, Textielrecycling een overzicht (Wierden 2015).

Massabalans van in Nederland ingezameld en geïmporteerd Textiel. Wat is het risico op verplaatsing milieudruk bij meer textielinzameling? FFact (Delft 2014).

Plan van aanpak verduurzaming nederlandse textile en kledingsector 1.0 MODINT, InRetail en Vereniging van Grootwinkelbedrijven in Textiel (2013).

Purvis, C., Polyester Fibres and Textiles: conflict or cooperation?, Shanghai 2010, <http://www.cirfs.org/Portals/0/SHANGHAI%202010.pdf>.

Samenstelling van het huishoudelijk restafval-sorteeranalyse 2012 Rijkswaterstaat (Utrecht 2013).

Schalkwijk, Martin en Sibolt Mulder Kansen voor Textielinzameling (Amsterdam 2012).

Uitvoeringsprogramma VANG- huishoudelijk afval Rijksoverheid, NVRD en VNG (2014).

Textiles market situation report spring 2016 WRAP (Banbury 2016).

Voortgangsrapportage Van Afval Naar Grondstof Ministerie van Infrastructuur en Milieu (Den Haag 2015).

Warringa G.E.A., S.M. de Bruyn en M.M. Bijleveld, Inzetten op meer recycling, een maatschappelijke kosten-batenanalyse (Delft 2013)

World apparel fibre consumption survey Food and Agriculture Organization of the United Nations and International cotton advisory committee (Washington 2013).

